

Prípadová štúdia popisuje progres dieťaťa zo sociálne znevýhodneného prostredia navštevujúceho školský klub, v ktorom sa využíva Feuersteinova metóda inštrumentálneho obohacovania (FIE).

Modelová kazuistika – Linda, 8 rokov

Osobná anamnéza

Linda pochádza z rómskej rodiny, ktorá žije v sociálne vylúčenej osade neďaleko Košíc. Je to zdravé a krásne dievčatko. Vyzerá primerane svojmu veku. Pôsobí pokojne a vyrovnane.

Rodinná anamnéza

Rodičia Lindy nie sú manželia, mamka (*1989) a otec (*1990) tvoria pár od základnej školy. Ani jeden z nich nemá ukončené základné vzdelanie. Prvé dieťa sa im narodilo ešte nepľnoletým. Do opatrovníctva si ju vzala stará mama, s ktorou v tom čase bývali v spoločnej domácnosti. Rovnako si osvojila aj ich druhú dcéru. Spolu majú šesť detí, päť dievčat a jedného chlapca. Linda (*2008) sa narodila ako tretia v poradí. Ich príjem tvorí podpora v hmotnej núdzi a materský príspevok.

Otec si rád vypije a potom doma vystrája. Občas družku fyzicky napadne pred svojimi deťmi. Opitý je agresívny aj na svoje okolie. Bol to jeden z dôvodov, prečo sa odsťahovali od starej mamy z nájomného bytu a postavili si murovanú chatrč v zadnej časti osady. Tvorí ju veľmi skromne zariadená jedna izba, kde sa tlačia dvaja dospelí a štyri deti. Najstaršie dcéry ostali bývať pri svojej babičke. Izba je bez elektriny a vody, kúria si v piecke drevom, na ktorej aj varia.

Mamka je od narodenia hluchá. Naučila sa odčítavať ľuďom z pier. O deti sa stará, do školy chodia čisté, v peknom oblečení, stále majú desiatu. Keď ich otec vystrája, často sa s nimi vracia na pár dní k mame, ktorá jej pomáha ako sa len dá.

Deti svojich rodičov majú v úcte, vidieť to na rodičovských stretnutiach. Mamka s nimi zaobchádza s láskou. Záleží im na ich vzdelaní, vďaka čomu majú deti výbornú školskú dochádzku a dobré študijné výsledky.

Školská anamnéza

Trojročnú predškolskú prípravu Linda absolvovala v miestnom komunitnom centre, kde sa im venovali vždy dopoludnia štyri dni v týždni. Za ten čas sa naučila všetko potrebné, aby úspešne zvládla zápis do školy. Pri vstupnom pohovore bola taká šikovná, že nepotrebovala nultý ročník a zaradili ju rovno do prvej triedy. To sme považovali za jej veľký úspech.

Linda sa dostala do prvej A triedy medzi najšikovnejších nerómskych žiakov z ročníka. Tempo však na ňu bolo prírychle. Všetky písmená si osvojila, nedokázala ich ale spájať do slov. Grafický prejav mala úhľadný, ale trvalo jej veľmi dlho kým niečo napísala. Nedarilo sa jej ani v matematike. Nerozumela úplne inštrukciám pani učiteľky a doma jej učivo nemal kto vysvetliť. Nedostatočná slovná zásoba, absentujúca domáca príprava a jej celkové pomalšie tempo zapríčinili, že prepadla.

Nasledujúci školský rok Lindu preradili do rómskej triedy. Opakovanie ročníka jej viditeľne prospelo. Predpísané učivo zvládla bez problémov. Dokáže prečítať tlačený aj písaný text s porozumením. Sčítava aj odčítava s prechodom cez desiatku. Dokáže sa naučiť naspamäť text. Pochopí zadania úloh a vie samostatne pracovať.

Do školy chodí rada. V škole patrí medzi obľúbených žiakov. Počas vyučovania nevyrušuje, počúva výklad učiva.

Sociálna anamnéza

Linda je samostatná mladá slečna. Nepotrebuje ani nevyhľadáva spoločnosť. Dokáže sa hrať celkom sama. V kolektíve je obľúbená, pretože je nekonfliktná, nikdy sa s nikým neháda, nie je agresívna. Vie robiť kompromisy. Linda tým, že vyrastala s hluchou mamou, rozpráva pokojným tichým hlasom. Nepočuli sme ju hlasno kričať. Komunikácia s dospelým ju nijako nerozrušuje, necíti sa pri tom neistá ako väčšina jej rovesníkov.

K veciam vo svojom okolí aj k hračkám pristupuje s úctou, narába s nimi opatrne, aby nič nezničila. O všetko sa s druhými rada podelí. Ak potrebujú pomoc tak pomôže. Už od škôlky

veľmi rada kreslila. Pri kreslení je precízna, dáva si načas, aby bolo všetko dokonalé. Má cit pre farby aj rytmus.

Svoj voľný čas trávi vonku s kamarátmi alebo sleduje rozprávky. Často sa musí starať o mladších súrodencov, ktorí sú na ňu naviazaní. Vďačne mame pomáha s domácimi prácami.

Ťažkosti zistené po vstupe do klubu

S Lindou sme spoločne strávili v predškolskej príprave dva roky. Za ten čas sme sa veľmi zblížili. Keď nastúpila do školy, chcela chodiť aj do popoludňajšieho klubu. Vzali sme ju k nám hneď ako sa uvoľnilo miesto (január 2017). Keďže sme sa poznali, Linda nemala problém začleniť sa do kolektívu v klube, i keď bola od nich mladšia.

Za mnohými Lindinými školskými zlyhaniami stála jej nedostatočná slovná zásoba. Nerozumela čo od nej učitelia chcú, pretože rozprávali príliš rýchlo. A ona mala strach priznať sa, že niečomu nerozumie. Aj keď nám v klube chcela čokoľvek povedať po slovensky, nenachádzala tie správne slová a väčšinou to skončilo tým, že myšlienku nedokončila a odišla preč. Alebo ju povedala po rómsky asistentke, ktorá to pretlmočila.

Pri úlohách bola netrepeľivá. Ešte poriadne nevedela, čo budeme robiť a púšťala sa do práce. Vravela, že ona vie čo treba. Po chvíli ale zistila, že sa jej nedarí úlohu splniť a až potom pátrala po inštrukciách a pýtala si pomoc.

Veľkou prekážkou v Lindinom pokroku bolo jej pomalé pracovné tempo. Napríklad pri písaní. Než napísala prvé písmeno, prešlo pár minút. Potom si to písmeno dlho prezerala, skonštatovala, že je škaredé a začala ho opravovať. Niekedy sa tak ponorila do skúmania detailov, že jej úplne unikal celok. Bola až príliš zameraná na dokonalosť. Rovnaký prístup mala aj pri práci s inštrumentmi. Kým Linda spojila jeden štvorec k svojej spokojnosti, spolužiaci mali dokončenú celú stránku. Na Lindu to pôsobilo dosť stresujúco, mala pocit že nič nestíha a potom začala robiť chyby.

So svojimi výsledkami nikdy nebola spokojná. Na všetkom čo urobila, hľadala len nedostatky, na ktoré upozorňovala. Napríklad po prezentácii projektu o ovocí nerozprávala o danej téme, len ukazovala, čo podľa nej postrihala zle a kde sa pomýlila. Ak pri omaľovánke vyšla fixkou za čiaru, nechcela pokračovať vo vyfarbovaní a pýtala si novú.

Počas rozhovorov často skákala do reči. Ak jej niečo napadlo, ihneď to potrebovala povedať. Nedokázala počkať až druhý dorozpráva, pretože nebola schopná myšlienku držať v hlave, a zároveň vnímať a počúvať svoje okolie.

Progres pod vplyvom FIE

Za rok a pol sme s Lindou zvládli dva inštrumenty, Usporiadanie bodov a Urči emócie. Nakoľko Linda prišla do klubu neskôr, potrebovala dobehnúť svojich spolužiakov.

Takmer celým Usporiadáním bodov sme prešli v menšej skupinke troch žiakov, k ostatným sa pridala na posledných stránkach. Práca s inštrumentom sa jej darila, nakoľko chápe súvislosti a všima si svet okolo seba. Za ten čas sa Linda naučila počúvať svoje okolie a premýšľať predtým než sa pustí do práce.

Strávili sme mnoho hodín rozprávaním sa o jej systéme práce, čo prinieslo svoje ovocie. Lindu už tak nefrustruje nedokonalosť jej práce, i keď podľa nás sú jej výsledky výborné a stále precízne. Nechytá ju panika, keď urobí čiaru trocha nakrivo, alebo prejde fixkou cez čiaru na omaľovánke. Dokáže ju aj napriek neopraviteľnej chybe dokončiť.

Učí sa hľadať na veciach to pekné a pozeráť sa na svet z tej lepšej stránky. Snaží sa svoju prácu vyzdvihnúť a byť s ňou spokojná, nie ju len kritizovať. Prestala byť nervózna z toho, že je vo všetkom posledná. Prijala to ako fakt, že stále niekto posledný byť musí a ona potrebuje čas na to, aby v pokoji splnila svoje povinnosti.

Linda sa počas práce s inštrumentom Urči emócie naučila mať vlastný názor a rešpektovať názor spolužiakov. Po pár stránkach pochopila, že sa nič nedeje, ak so spolužiakmi alebo s učiteľmi vo všetkom nesúhlasí. A že je v poriadku, ak napríklad ten istý obrázok vnímame každý inak.

Začala viac pracovať na svojom slovnom prejave. Prestala sa vzdávať, keď nevie nájsť to správne slovenské slovo. Veľmi sa snaží dokončiť, čo chce povedať. Rozpráva zmysluplne o svojich zážitkoch a skúsenostiach z domáceho či školského prostredia. S udržaním myšlienky, kým dostane slovo, je to zo dňa na deň lepšie.

Záver

Lindu v školskom roku 2018/2019 čaká druhá trieda. Myslíme si, že vďaka metóde FIE je dostatočne pripravená zvládnuť školské učebné tempo bez väčších ťažkostí.

